

מאת יחיאל .

ניצבים אנחנו כאן , כדי לומר דברי הספד ושלוש אחרונים לחברנו האהוב שלמה , או כפי שקראנו לו בשם חיבה " שלוימלה " , אשר מחלה אכזרית לקחה אותו מאיתנו . קשה מאד להתרגל לעובדת הסתלקותו , למרות שאיש לא השלה את עצמו באשר לצפוי . מלים שנאמר , אין בכוחם לתאר מי היה ומה היה למשפחתו , לחבריו , לכולם , אך הם הדבר היחיד שנוכל לעשות ביכולתנו הדלה .

זה מעל 72 שנה שפגשתי את שלמה , מאז ראיתיו לראשונה במחנה ההכשרה לקראת עלייתנו ארצה . הוא היה מן הצעירים בין אלה אשר התקבצו שם יחד . בתחילה עשה רושם של שובב עליז , אבל במרוצת הזמן התגלה כאדם שקול ומצפוני , אתו נעים היה להתרועע . מאז נפרדנו לתקופות קצרות בלבד – עלינו באותה האוניה , הגענו לאותו המושב , תחנתנו הראשונה בארץ , ובהמשך ולאורך השנים צעדנו באותן הדרכים .

הוא נולד בעיר Breclav שבדרומה של מורביה , אחד מחלקיה של הרפובליקה הצכית .

האזור בו שוכנת העיר , הוא חקלאי ברובו . גם בידיה של משפחת נסאו , כך היה שמה הקודם של המשפחה , היו שטחי קרקע גדולים . בגיל 4 התייתם שלמה מאביו ומעתה הוטל כל העול הפרנסה וחינוך הילדים על כתפי האם , אשר הצליחה , למרות כל הקשיים , ליצור בית חם ודואג לשני הבנים ולבת . כבר בשלב מוקדם מאד יחסית , הצטרף שלמה לתנועת הנוער וזאת בהשפעת אחיו נפתלי , שהיה אחד מפעילי התנועה המסורים ביותר . בשביל הבנים הייתה התנועה לבית שני . כבר בזמן הלמודים בתיכון התחיל שלמה גם לרכש ידיעות בחקלאות . הוא היה היחיד בינינו , בני חברת הנוער , שהיו לו כבר בתחילת הכשרתנו מושגים כלשהם על ענפים חקלאיים . גם בעניין אחר לגמרי הוא נבדל מהאחרים ; הוא היה היחיד מכולנו , שזכה שוב לראות את בני משפחתו , שנשארו באירופה בזמן השואה . שמחנו באושרו , אך טיפה של קינאה התגנבה לשמחה הזו , כי אנחנו , כל היתר , לא זכינו בזה .

עברנו , כמחצית מחברת הנוער של באר טוביה , למעין צבי , הפעם מתוך בחירתנו-אנו .

משום-מה עולות בזיכרוני תמונות מן הימים הראשונים שלנו כאן במעין . שנינו, כשלארשותו של כל אחד פרדה ומחרשה , נשלחנו לעבד שדה תירס שהיה משובש מאד בעשבים ובקוצים. במשך שעות צעדנו זה ליד זה, שורה אחרי שורה, תלם אחר תלם . נהנינו מן העבודה בצוותא מול הכפריים, שעברו לאורך התעלות ועיניהם בולשות אחרינו, ממראה השדה שטופל ושהתרענן , ובעיקר מן ההרגשה שעשינו משהו עבור המקום שאמור להיות עתה ביתנו . נדמה לי שבמילוי כל התפקידים ובבצוע כל המעשים שהוטלו על שלמה הוא נהג בצורה דומה : קודם כל לפתח תלם בכוון הנכון ולחדר עמוק אל תוך השטח , לנקות ולבער עשבים שוטים , כדי, אחר כך, להשביח ולהצמיח .

אם אנסה למנות את כל הפעילויות שנדרש לבצע יתכן שאחסיר , שלא בכוונה, כמה מהן . במרבית המקרים הוטלה עליו המשימה מבלי שיכול היה לרכוש לשם כך הכשרה מקצועית ראויה וניסיון קודם . התופעה הזאת הייתה די נפוצה בימים ההם ונבעה לא במעט מכורח המציאות . ההנחה גם הייתה שבעל התפקיד המיועד יעשה את כל המאמצים , כדי להתגבר על החיסרון

הזה . שלמה לא סרב אף פעם, כאשר הבחירה נפלה עליו, ותמיד קיבל את הדין .

לאחר עבודה של שנים אחדות במשק נשלח כמדריך לתנועת הצופים בחיפה , וזאת במסגרת המכסה של פעילות ציבורית שהוטלה על כל קיבוץ . בתום של שנה בערך חזר הביתה, אך לא לזמן ממושך . עם התפתחות המשק והתרחבותו , הוחלט על פיתוחו של ענף חדש – המדגה . שלמה נמצא האדם המתאים לעשות את זאת . כדי ללמד את תורת הענף החדש הזה , הוא נשלח לעמק בית-שאן, שם עסקו כבר שנים אחדות בענף הזה , אל אחיו נפתלי . איש לא שאל , אם שבועות מספר הם פרק זמן מספיק , כדי להכשיר אדם להיות רכז הענף , ובו בזמן גם לפעול כמוודד " מוסמך " , לפקח על כריית הבריכות בידי הטרקטוריסטים , שהיו צריכים להסתגל לסוג של עבודה שהיה בלתי מוכר להם . המלאכה הזו לא הייתה קלה , אבל המדגה התבסס והתרחב בתוך שנים מועטות, ושלמה העביר את ניהולו לידי חברים אחרים. אלא שלא ניתן לו לנוח זמן רב על " זרי הדפנה " .

המשק עמד לפני קליטתה של חברת נוער חדשה , ישראלית , שהייתה זקוקה למדריך . האספה לא התלבטה בבחירת רכז המדגה לשעבר, כפי הנראה על סמך " ניסיונו " הקודם בהדרכה . ההכנה לתפקיד החינוכי הזה הייתה

קורס מרוכז ולא ארוך במדעי הטבע והכימיה . בזאת לא הסתיימה פעילותו בשדה החינוך . לאחר סיום הדרכת הנוער עבר לבית הספר כמורה וכמחנכה של כיתת " זמיר " , ובהמשך אף מונה למנהל . לאחר פרישתו מעבודה זו , זכה סוף-סוף להישלח למסלול למודים רגיל ותקין בסמינר למורים אורנים .

בשובו הביתה, למד עוד שנים אחדות עד שהוטלה עליו משימה חדשה וכבדה – רכישת הידע הדרוש לייצורם של מוצרים פלסטיים וניהול מפעל תעשייתי הדרוש לכך . ושוב ריחפה באוויר שאלת ההכנה המתאימה והמקיפה . שלמה ניהל את המעבדה של "סקופוס" במשך כל שנים על כל גלגוליה ותרם תרומה נכבדה להישגים של המפעל, עד אשר נאלץ לפרש מטעמי בריאות .

עשרות שנים עבדנו יחד זה ליד זה . שלמה כעגלון ואני בעבודת המיספוא , בבנין הבריכות – שלמה כמרכז ואני על הטרקטור , בבית הספר - לימדנו אותם המקצועות , במעבדה של המפעל- הכנו ביחד קטליסט ותרכובות אחרות . כל זה היה ואיננו עוד . אך הזיכרונות לא נמחקים .

בביקורי ליד מיטת חוליו דברנו רבות על כך . היה לנו על מה לדבר ושמתתי בכל פעם. בתום הביקור, הוא הודה לי על השעה הטובה והמעניינת שבילינו ועל כך שהצלחתי להפנות את מחשבותיו לזמן-מה לכוונים אחרים . הוא נשא בגבורה את סבלו הגופני . קשה, קשה לחשוב על כך , שכבר לא נשב זה מול זה , כבר לא נשוחח ונתווכח , שידידות ורעות של שנים כה רבות באה אל קיצה . כן שלמה , התלם הארוך והישר של פעילות ומסירות, שפתחת אז בימים ההם נגמר , נסתם וגרגירי האדמה מכסים אותו .

נוחה על משכבך בשלום .

יחיאל גולדבך